ויצא

א. אויפן פסוק[1] „וישכב במקום ההוא" שטייט אין מדרש[2]: „כאן שכב, אבל כל י"ד שנה שהי' טמון בבית עבר לא שכב", און דערנאך א צווייטע דעה: „כאן שכב, אבל כל כ' שנה שעמד בביתו של לבן לא שכב" (ווי עס שטייט[3] „ותדד שנתי מעיני").

ווייטער איז ער ממשיך אין מדרש „ומה הי' אומר? ר' יהושע בן לוי אמר ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים, מאי טעמי', שיר המעלות לדוד לולי ה' שהי' לנו יאמר נא ישראל', ישראל סבא (יעקב אבינו). ר' שמואל בר נחמן אמר כל ספר תהלים הי' אומר, מה טעם, ואתה קדוש יושב תהלות ישראל[5], ישראל סבא".

דער פשט אין דער שאלה „ומה הי' אומר" קען ניט זיין „מיט וואס איז יעקב אבינו געווען פאַרנומען בבית לבן"

ווייל עס שטייט בפירוש אז ער האָט געאַרבעט מיט צאן לבן בכל כחו[6] ביז „ביום גו' בלילה ותדד שנתי מעיני" —

נאָר די שאלה איז: וואָס האָט יעקב געזאגט (מתפלל געווען, געלערנט) כדי צו קענען איבערקומען די שווערקייטן אין חרן ובבית לבן?

זייענדיק בבית לבן איז דאָך יעקב געווען אין א מעמד ומצב של גלות, ער איז אַוועקגעגאַנגען מבית יצחק אביו צו זיין בבית לבן,

און האָט זיך דאָרטן פאַרנומען מיט „צאן לבן"[7], לבן'ס צאן.

ביז אַז זיין געפינען זיך בבית לבן האָט געפועל'ט ביי אים אַ ירידה ממדרי־גתו[8], ווי רש"י זאָגט[9] אַז יעקב האָט געזאגט „אם לרמאות הוא בא גם אני אחי'ו ברמאות", ד.ה. אַז ביי אים איז געווען כביכול דער ענין הרמאות בדוגמת הר־מאות דלבן[10].

ווערט דעריבער די שאלה: ווי אַזוי איז ער דורכגעגאַנגען און בייגעשטאַנען דעם ענין הגלות? — זיכער איז דאָך דאָס געווען דורך „הקול קול יעקב" וועלכער איז מבטל די „ידים" און די מנגדים פון יעקב וועניניו כמחז"ל[11] איז די שאלה „מה הי' אומר"?

איף דעם ענטפערט דער מדרש, אַז דאָס זיינען געווען די „ט"ו שיר המעלות שבספר תהלים", אדער „כל ספר תה־לים": דאָס האָט אים געגעבן דעם כח אַז ער זאָל קענען דורכמאַכן דעם ענין הגלות.

ב. מען דאַרף אַבער פאַרשטיין: בשלמא לויט דער דעה אַז „כל ספר

---

1) פרשתנו כח, יא.
2) ב"ר פס"ח, יא. וראה גם ב"ר פע"ד, יא.
3) פרשתנו לא, מ.
4) תהלים קכד, א.
5) שם כב, ד.
6) פרשתנו לא, ו. ועד שלמדין הלכה למעשה מיעקב שפועל „חייב לעבוד בכל כחו" (רמב"ם סוף הל' שכירות. טושו"ע חו"מ סו"ס שלו. שו"ע אדה"ז חו"מ הל' שאלה ושכירות ס"כ).
7) להעיר אשר צאן הוא גם מלשון יציאה (מחרן ליעקב — קדושה (תו"א פרשתנו כג, ג. תו"ח שם לח, ב. וישלח לט, ג ואילך)).
8) ע"ד מ"ש באברהם (לך יב, יא) ויהי כאשר הקריב לבוא מצרימה וגו' (ראה תורת הבעש"ט בזה — הובא במאור עינים ס"ס שמות).
9) עה"פ פרשתנו כט, יב.
10) ראה סה"מ עת"ר ע' עג. ולהעיר מד"ה סדה בשלום תרס"ח, תש"ג.
11) ב"ר פס"ה, כ.

תהלים הי׳ אומר״ איז פֿארשטאַנדיק די שייכות פון דער אמירה צו יעקבֿ׳ן איז דער צייט ״שעמד בביתו של לבן״. וואַרום זייענדיק אין אַ מצב וואו בפֿש־טות האָט ער ניט געקענט לערנען תורה בעיון (עכ״פ — ניט ווי בשעת ער איז געווען ״טמון בבית עבר״) האָט ער גע־זאָגט תהלות צום אויבערשטן און אַזוי־נע תהלות אויף וועלכע נוטלים שכר כנגעים ואהלות[12]: וואָס איז אַבער די ספּעציעלע שייכות פון די ״ט״ו שיר המעלות שבספר תהלים״ צו זיין מצב בבית לבן?

וועט מען דאָס פֿארשטיין בהקדם וואָס דער חיד״א[13] ברענגט אַז די ״ט״ו שיר המעלות אמר דוד ע״ה כנגד ט״ו שנים שחיו האבות ביחד״

[וואַרום אברהם אבינו האָט געלעבט ״מאה שנה ושבעים שנה וחמש שנים״[14], יצחק איז געבאָרן געווארן ווען אברהם איז געווען ״בן מאת שנה״[15], און יעקב איז געבאָרן געווארן ווען יצחק איז גע־ווען ״בן ששים שנה״[16] — קומט אויס אַז עס זיינען געווען ״ט״ו שנים שחיו האבות ביחד״].

ועפ״ז קען מען זאָגן, אַז יעקב האָט געזאָגט די ״ט״ו שיר המעלות שבספר תהלים״ בכדי דערמיט צו מעורר זיין דעם זכות (אויך) פון זיינע אבות אברהם ויצחק, ד.ה. אַז נוסף אויף זיינע אייגענע זכיות וכוחות, זאָלן אים אויך נמשך ווערן די כוחות פון אברהם ויצחק, וואָס דורך דעם דוקא האָט ער געקענט דורכ־מאַכן די שוועריקייטן בבית לבן, ווי ער האָט געזאָגט ״לולי אלקי אבי אלקי אברהם ופחד יצחק הי׳ לי גו״[17].

ג. דער טעם פאַרוואָס ער האָט גע־דאַרפט אַנקומען צום זכות פון אַלע אבות בכדי צו בייקומען די נסיונות פון לבן, ווען מען פֿארשטייט פון דער עצה וואָס ברענגט זיך[18] ווי צו מנצח זיין אין מלחמת היצר בכלל, וואָס מ׳האָט אַפּגע־לערנט פון אַ מלחמה כפשוטה וועלכע איז פֿארגעקומען אין די צייטן פון אַלטן רבי׳ן:

דער סדר פון ״מערכות המלחמה״ בכלל איז, אַז ״מחלקים כל א׳ החיל שלו לג׳ חלקים, חלק א׳ באמצע . . ושתי ידות מימין ומשמאל, וכן מסדר גם הצד שכנגדו לג׳ חלקים כאלו, ונלחמים אלו מול אלו״.

און די הצלחה אין דער מלחמה (וואָס איז געווען אין יענער צייט) איז גע־קומען דורכדעם וואָס מ׳האָט אַוועק־געשטעלט ״ג׳ מחנות שלו״ אַנטקעגן איין מחנה פון דעם שונא, וואָס ״ע״ז מתגבר בודאי עלי״״.

ועד״ז לערנט מען אַפּ בנוגע צו דער מלחמה רוחנית, מלחמת היצר: בכדי צו מנצח זיין דעם יצר דאַרף מען מעורר זיין ״כל ג׳ מדות דקדושה (אהבה יראה ורחמים) לעומת מדה אחת דקליפה, ועי״ז בודאי יפילו וינצחו אותה״[19].

---

12) שוח״ט א. יל״ש תהלים רמז תריג.

13) בפירושו ״יוסף תהלות״ לתהלים, מזמור קכ.

14) חיי שרה כה, ז.

15) וירא כא, ה.

16) תולדות כה, כו.

17) פרשתנו לא, מב. ולהעיר, שהפסוק שממנו למדו במדרש (שבהערה 2) שהי׳ אומר ״ט״ו שיר המעלות״ הוא ״לולי ה׳ שהי׳ לנו יאמר נא ישראל״, שהוא ע״ד הפסוק ״לולי גו׳ אלקי אברהם גו״ (ראה רש״ש לב״ר פס״ח שם).

18) דרוש הצ״צ — נעתק ב״התמים״ חוברת ג ע׳ ז [קכ, א].

19) ובדרוש הצ״צ שם (ועד״ז בלקו״ת ואתחנן ה, א): שזהו פי׳ הפסוק (פרשתנו כט, ג) ונאספו כל העדרים שהם אהרי״ר ורחמנות דקדושה אז דייקא וגללו את האבן מע״פ הבאר.

און דערפאר דארף מען האבן די „ט״ו שיר המעלות״ וועלכע זיינען „כנגד ט״ו שנים שחיו האבות ביחד״ אויף דורכגיין און ביישטיין דעם ענין הגלות —

די ג׳ אבות זיינען דאך (כנגד) די ג׳ מדות דקדושה, אהבה און יראה ורחמים[20], און בשעת מ׳האט אלע ג׳ אבות ביחד, ד.ה. מ׳קלייבט צוזאמען אלע ג׳ מדות דקדושה ביחד — דעמולט[21] האט מען דעם כח ביישטיין די אלע נסיונות פון גלות און זיי מבטל זיין.

ד. על פי זה י״ל הרמז (ע״פ דרך החסידות) והדיוק אין דעם מספר „ט״ו שיר המעלות״ (און „ט״ו שנים שחיו האבות ביחד״):

מספר ט״ו ווייזט אויף די ערשטע צוויי אותיות פון שם הוי׳ — י׳ ה׳ (בגימטריא ט״ו[22]). וואס דער חילוק צווישן י״ה און ו״ה איז, אז די אותיות ו״ה זיינען בחי׳ מדות (ומלכות), און די אותיות י״ה זיינען בחי׳ מוחין (י׳ — חכמה, ה׳ — בינה)[23].

און דאס איז דער ענין פון די „ט״ו שנים שחיו האבות ביחד״: כדי אז אלע דריי מדות זאלן קענען זיין צוזאמען[24] (ובהתגלות) — „חיו האבות ביחד״ —

דארף אין די מדות מאיר זיין דער אור המוחין (י״ה). וואורום היות אז מוחין זיינען העכער פון אופן ההתחלקות פון מדות, דעריבער פועל׳ן זיי די התכללות המדות.

ה. דאס איז אבער לכאורה ניט מספיק:

די ט״ו שיר המעלות שבספר תהלים ווערן אנגערופן בשם „שיר״, וואס „שיר״ איז פארבונדן מיט אן ענין של שמחה — איז ווי האט יעקב געקענט זאגן „שיר המעלות״, אן ענין של שירה, זייענדיק אין א מעמד ומצב של גלות[25]? אמת טאקע, אז אין די מזמורים רעדט זיך ווען עזרי גו׳, די נתינת כח אויף בייקומען דעם גלות, אבער ווי קען מען שטיין אין א שמחה גלוי׳ (וואס דעמולט איז מתאים צו זאגן שירה (וע״ד מארז״ל[26] „אין אומרים שירה אלא על היין״)), ווען מ׳געפינט זיך בחרן, חרון אף של מקום[27] און בביתו של לבן?

איז דער ביאור אין דעם: די ירידה פון יעקב אבינו לבית לבן איז געווען בשביל העלי׳, עס זאל זיין „ויפרוץ האיש מאד מאד״[28]. און וויבאלד אז יעקב האט געזען דעם תכלית המכוון פון זיין ירידה (די עלי׳ וואס ווערט דערפון ארויס־קומען), דעריבער האט ער זייענדיק בבית לבן געזאגט „שיר המעלות״[29].

---

20) לקו״ת אמור לה, ג. ובכ״מ.

21) בלקו״ת האתחנן (שם), שיעקב הוא ת״ת שמחבר חו״ג „ולכן הוא בלבדו גלל האבן מע״פ הבאר״. אבל אין סתירה מזה למ״ש בפנים, כי עיקר הנצחון הוא דוקא כשיש גם הקוין חו״ג כמו שהם בפני עצמם (ולא רק כמו שכלולים בת״ת), כדמוכח מדרוש הצ״צ הנ״ל שהתעוררות הרחמים — אינו מספיק וצריך גם לאהוי״ר.

22) ראה אוה״ת האתחנן ע׳ קסז: ט״ו שיר המעלות שאמר יעקב . . כדי להמשיך בחי׳ י״ה.

23) אגה״ת פ״ד (צד, ב ואילך).

24) ראה ספרי (ואתחנן ו, ה): שאין לך אהבה במקום יראה ויראה במקום אהבה אלא במדת הקב״ה בלבד.

25) ועד״ז אינו מובן גם לדיעה הב׳ („כל ספר תהלים הי׳ אומר״), שהרי ענינו של ספר תהלים הוא „זמירות ישראל״. וראה פרש״י תהלים בתחלתו: בעשרה לשונות של זמר נאמר ספר זה בנצוח בנגון במזמור בשיר וכו׳.

26) ברכות לה, א.

27) פרש״י ס״פ נח.

28) פרשתנו ל, מג. וראה תו״א ותו״ח שבהערה 7.

29) להעיר ממחז״ל (סוף מכות) דבראותו גדול החורבן והגלות הי׳ ר׳ עקיבא משחק, ונת׳ בזה

ו. יעדער ענין קומט צום אויסדרוק בהדגשה אין זיין התחלה וראש. ועד"ז בעניננו, אז די עלי' וואס קומט דורך דער ירידה אין גלות, איז מודגש אין דעם ערשטן פון די „ט"ו שיר המעלות":

דער סיום וחותם פון דעם ערשטן שיר המעלות (וואס „הכל הולך אחר החתום"[30]) איז „אני שלום וכי אדבר המה למלחמה" — וואס מיינט אז כאטש אפילו אז ער וויל שלום פונדעסטוועגן „המה באים להלחם בי"[31], וואס די מלחמה (רוחנית) איז דאס דער העלם והסתר פון גלות, ובפרטיות דער ענין הנסיונות וואס זיינען מונע ומעכב פון עבודת ה' און זיי „קומען למלחמה" קעגן דעם.

און אין דעם וואס ער זאגט „שיר המעלות" אויף „המה למלחמה", איז מודגש דער גודל העילוי וואס קומט ארויס דורך דער מלחמה.

והביאור בזה: א איד טאר זיך ניט אריינלאזן אפילו ניט אוועקשטעלן זיך במצב פון נסיונות, ואדרבה, ער דארף בעטן „אל תביאנו כו' ולא לידי נסיון"[32]. דערפאר זאגט ער „אני שלום", אז ער זוכט אן עבודה בדרך שלום (וואס איז ניט פארבונדן מיט מלחמה ונסיונות).

אבער אעפ"כ, מצד דעם עילוי וואס ווערט דוקא דורך מלחמה ונסיונות, מאכט לפעמים דער אויבערשטער אז „המה באים להלחם בי", אז צווישן די „המה" (לשון רבים — „עוה"ז הגשמי כו' שנקרא רשות הרבים"[33]) — זאלן זיין אזוינע וואס קומען לוחם זיין און שטערן פון עבודת ה'.

און אויף דעם זאגט ער „שיר המעלות": ניט נאר זיינען די נסיונות אים ניט מונע פון עבודת ה' און פועל'ן ניט קיין חלישות בעבודתו, נאר אדרבה, זיי רופן ביי אים ארויס א תוספת כח ואומץ ביתר שאת ויתר עז, און דאס בריינגט אים אז ער שטייט אין א מצב פון „שיר".

ז. יעדער ענין אין תורה איז א הוראה נצחית, איז דערפון מובן, אז כל הנ"ל איז א הוראה על כל זמן הגלות און א הוראה מיוחדת פאר אונזער צייט, קושי הגלות, דרא דעקבתא דמשיחא:

בשעת מען טראכט זיך אריין אין דעם חושך הכפול והמכופל פון דרא דעקבתא דמשיחא, ביז אז ע"פ תורה איז דא א מקום צו פרעגן „מאין יבוא עזרי"[34], קען מען דאך אריינפאלן אין יאוש, ר"ל —

איז די הוראה מהאמור: וויבאלד אז די ירידה פון אידן אין גלות (וואס איז בדוגמת „ויצא יעקב גו' וילך חרנה"[35]) איז בשביל העלי', כדי ס'זאל זיין דער „יתרון האור מן החושך" און „יתרון לחכמה מן הסכלות"[36] — דארף זיין דער „אשא עיני"[37], מ'דארף זיך צוקוקן (ובאופן פון אשא עיני) צום תכלית

(לקו"ש חי"ט ע' 67 ואילך) שהוא משום שדוקא הוא ראה בתוקף הגלות את העילוי שבא מזה בהגאולה. ולהעיר מכתבי האריזל שר' עקיבא הוא גלגול (ואותיות) יעקב (ראה סדה"ד ערך ר' עקיבא סי"א).

30) ברכות יב, א.
31) פרש"י עה"פ.
32) ברכות ס, ב.
33) תניא ספל"ג.
34) תהלים קכא, א (ב.ט"ו שיר המעלות"). וראה ב"ר פס"ח, ב.
35) ראה זח"א קמז, א: מוקי האי קרא בגלותא. שם כג, ב (הובא באוה"ת פרשתנו תתנד, א). ב"ר פס"ח, יג. ובשל"ה (רצב, ב): ענין ויצא יעקב רומז ג"כ לגלות. ע"ש.
36) קהלת ב, יג.
37) תהלים שם.

המכוון פון גלות, די עלי' וואס וועט זיין בגאולה העתידה[38] — און דעמולט איז ניט נאר וואס מ'וועט ניט נתפעל פון דעם חושך הגלות, נאר אדרבה, מ'שטייט אין א מעמד ומצב פון שמחה גלוי' — „שיר המעלות".

[ח"ו צו זאגן אז מען דארף זיין צו־פרידן פון דעם מעמד ומצב פון גלות און טראכטן אז דאס איז א מעמד ומצב מתאים פאר אידן, ח"ו — גלות איז אן ענין פון „חושך" און „סכלות" וכו'; און א איד בגלות — זאגט תורת אמת קלאר און דייטלעך אז ער איז א „בן שגלה מעל שולחן אביו המלך"[39]. און אויב דער בן פילט אנדערש און זאגט אנדערש — איז פארשטאנדיק די ספע־ציעלע פינסטערניש און נידעריקייט פון זיין גלות.

נאר מען דארף זיך ארייניטראכטן אין דער כוונה שבזה — עס זאל זיין „יתרון האור מן החושך" און „יתרון לחכמה מן הסכלות"].

און דורך דעם ווערט נתגלה און מען פילט דעם ענטפער (אויף דער שאלה „מאין יבוא עזרי") אין דער שאלה גופא — לויטן פירוש הפנימי[40], אז דער „עזר" ווערט נמשך פון בחינת „אין" — מען קען די בחינה ניט באגרייפן, זי איז העכער פון שכל והבנה וכו', פון „שמות" —

און דער „עזר" ווערט נמשך אויך אין סדר השתלשלות, און בגילוי און איז פועל דארט — „עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ"[41], ביז אין שמים וארץ כפשוטם.

(משיחת ש"פ וירא תש"מ)

---

38) להעיר מתנחומא ס"פ תולדות: אשא עיני אל ההרים . . זה משיח בן דוד.

39) ברכות ג, סע"א: אשרי המלך כר' לאב כר' לבנים כר'.

40) ראה לקו"ת שלח נא, א (מוח"ג קכט, א) — דבחי' אין הוא למעלה משם הוי'. וראה לקו"ת שמע"צ (צ, ב) בענין מאין יבא עזרי.

41) תהלים שם, ב. וראה לקו"ת שמע"צ שם.